

DUŠAN NEČAK

LAUDATIO AKADEMIKU, PROF. DR. KARLU STUHLPFARRERJU
ob podelitvi Rizzijeve nagrade, 26.11.2007¹

Spoštovani akademik, prof. dr. Karl Stuhlpfarrer,

dragi Carlone,

Cenjeni zbor!

Več kot petintrideset let je tega, ko sva se prvič srečala. Pravzaprav srečali. Med avstrijski zgodovinarji, ki so v okviru strokovne študentske ekskurzije prišli na obisk v Slovenijo in se sestali s slovenskimi zgodovinarji, je bil tudi kolega Stuhlpfarrer. Oba sva bila mlada asistenta v senci velikih imen slovenskega in avstrijskega sodobnega zgodovinopisja, Ludwiga Jedlicke, Boga Grafenauerja, Frana Zwittera ... Se je takrat začelo zanimanje kolege Stuhlpfarrerja za njegovo poznejše proučevanje slovenske zgodovine, zgodovine koroških Slovencev in avstrijsko-slovenskih bilateralnih odnosov? Morda. Vsekakor pa se je takrat začelo tesno strokovno in prijateljsko sodelovanje med prof. Stuhlpfarrerjem in slovenskimi zgodovinarji, takrat mlajšega rodu.

Poglobilo se je sredi sedemdesetih let, ko sva se zopet srečala, to pot na tržaški mednarodni konferenci o manjšinah. Od takrat sta se najini strokovni in življenjski poti prepletali vse do danes, okoli njega in še nekaterih avstrijskih zgodovinarjev pa se je oblikovala skupina, ki je na različne načine proučevala »skupno zgodovino / gemeinsame Geschichte«, čeprav sam nikoli ni pristajal na ta termin. Postal je motor omenjene skupine in brez njega ne bi mogli tako uspešno, kot smo, realizirati veliko skupnih načrtov. Upam da se ne motim, če rečem, da je prof. Stuhlpfarrer postal pojem tudi v slovenski historiografiji takrat, ko sta s kolegom Hannsom Haasom izdala knjigo *Avstrija in njeni Slovenci / Österreich und seine Slowenen*, čeprav njuno že prevedeno delo na žalost ni nikoli izšlo tudi na Slovenskem. Iz avstrijskega nemško govorečega zgodovinarskega sveta je z omenjeno knjigo zavel drugačen, tolerantnejši, objektivnejši in zlasti bolj razumevajoč veter. Tak neagresiven, a kritičen, po potrebi oster, toda odprt za vsakovrsten

1 . * Nagrado podelujeta Zveza slovenskih organizacij in Slovenska prosvetna zveza iz Celovca za »vzorne iniciative v prid medkulturnemu sodelovanju«. Letošnjo nagrado sta prejela Varuhinja človekovih pravic in dolgoletna manjšinska govornica avstrijskih zelenih v parlamentu, gradiščanska Hrvatica Terezija Stoisits in zgodovinar s celovške univerze prof.dr. Karl Stuhlpfarrer.

dialog je ostal prof. Stuhlpfarrer vse do danes, ne glede na to, ali piše o koroških Slovencih ali se ukvarja s problematiko ariziranega premoženja avstrijskih Judov.

Večkrat smo slovenski zgodovinarji očitali drugim, da zato tako pomanjkljivo poznajo in pišejo o slovenski zgodovini, ker ne znajo slovenskega jezika. Tega se je zelo hitro zavedel tudi prof. Stuhlpfarrer in se še kot profesor na dunajskem Inštitutu za sodobno zgodovino začel intenzivno učiti slovenski jezik. Kar nekaj let je bil stalni gost na seminarju slovenskega jezika na Filozofski fakulteti v Ljubljani. S prihodom na Koroško, na celovško univerzo, se mu je prepričanje o nujnosti znanja slovenskega jezika še poglobilo.

Profesor Stuhlpfarrer ni človek kompromisa. Je človek in strokovnjak z iztanjnim posluhom za narodnostna vprašanja. Za probleme, ki nastajajo v prostoru, kjer se stikajo jeziki, kulture in narodi. Obenem pa je to zgodovinar, ki ima posluh tudi za probleme marginaliziranih skupin in socialna vprašanja. Začel je, tako kot najbrž vsak pišoči zgodovinar, z raziskovanjem vseh aspektov politične, posebej nacistične zgodovine, da bi v zrelih letih v njem prevladala potreba po raziskovanju široke palete historiografskih vprašanj, od tem iz vsakdanjega življenja do pahljače socialnoekonomskih tem.

Profesor Stuhlpfarrer je človek povezovanja. Eno pomembnih vodil njegovega znanstvenega in raziskovalnega dela je komparativna zgodovina. Pa naj gre za primerjanje zgodovinskega razvoja sodobnega časa med Avstrijo, Romunijo in Slovenijo ali prostora Alpe-Jadran ali problemov, povezanih z zgodovino Italije in Avstrije. Za njega ni nikakršnih tabu tem. Tudi ko je svoj čas izbruhnila »afera Waldheim«, se je do nje obnašal tako kot do vsake druge zgodovinske teme, ne glede na njeno dnevnopolitično pomembnost.

Profesor Stuhlpfarrer je neupogljiv človek. Takim ni vedno poslano z rožicami. Tudi njemu ni bilo. Bil je in ostal trdno v smeri svojega prepričanja, ob tem pa vedno ohranil najvišjo znanstveno objektivnost. Do vpletanja politike v znanost je neprizanesljiv. Nikoli se s svojim delom ni udingal kakšni politični ali strankarski opciji, a obenem ni nikoli zatajil svojega prepričanja. To je jasno pokazal tudi pri neuspelem sodelovanju v slovensko-avstrijski komisiji zgodovinarjev. Delo v njej je razumel kot resen strokovni izziv, ne pa kot alibi za trenutno politiko. Ker razvoj ni šel v to smer, njegovega sodelovanja v njej ni bilo.

Profesor Stuhlpfarrer je v prvi vrsti pišoči, angažiran zgodovinar raziskovalec sodobnega časa. Njegovo bibliografijo lahko merimo s tromestnimi števili. Ob tej priložnosti ni moj namen naštevati ali celo analizirati njegova dela. Vredno pa se mi zdi ob njih in njegovi strokovni dejavnosti poudariti to, da ga je Slovenska akademija znanosti in umetnosti zaradi njih letos počastila s članstvom v akademiji.

Profesor Stuhlpfarrer je človek sodelovanja. V njegovem miselnem svetu ni pojma netolerantnosti. Zaveda se, da lahko zgodovinarji zgodovinske travme, ki

so se v zgodovini nakopičile na tem prepisnem prostoru med Padsko nižino in Karavankami, najbolje pomagajo premostiti s skupnim raziskovanjem in presojo preteklosti. Najdemo ga povsod tam, kjer se piše ali celo ustvarja – kljub vsemu bom uporabil njemu sicer neljubo besedo – skupna zgodovina prostora, na katerem živimo. Zato je logično, da je bil prav profesor Stuhlpfarrer tisti, ki je nasledil pokojnega kolega in prijatelja prof. Andreasa Moritscha na mestu vodje Bovške poletne šole. Prav ta šola, ki ji je prof. Stuhlpfarrer odprl nove razsežnosti, je nekakšna krona profesorjeve strokovne in življenjske usmeritve. Šola, v kateri se udeleženci učijo in spoznavajo zgodovino, kulturo, navade in jezik svojih sosedov in kjer je mogoče slišati in se učiti slovenski, nemški, italijanski, furlanski in hrvaški jezik, je pod njegovim vodstvom postala inkubator pozitivnega sodelovanja in vzgoje mladih različnih narodnosti k sobivanju in sožitju.

In prav mladim in študentom profesor Stuhlpfarrer daje najboljše, kar premore. Pa ne samo svojim dunajskim ali celovškim. Tako kot na znanstvenem področju je bil tudi pri delu s študenti iniciator mnogih njihovih srečanj s te in one strani meje. Različne mednarodne delavnice, simpoziji, strokovne ekskurzije ... so pod njegovim vodstvom opravile pomembno vlogo pri spoznavanju sosedov in ustvarile pomembno podlago tudi za poznejše sodelovanje med njimi. Pa se ni ustavil samo pri tem. Mnogi slovenski univerzitetni učitelji zgodovine smo bili prav na njegovo iniciativo gostujoči profesorji na dunajski ali celovški univerzi, sam pa je izbrana poglavja avstrijske zgodovine predaval na ljubljanski, tržaški, koprski in mariborski univerzi. Skratka, namesto brambovskih okopov je gradil mostove sobivanja. Kaj več si humanist, družboslovec in zgodovinar že težko želi.

Velikokrat se sliši, da odlikovanja, priznanja in nagrade ne pridejo v prave roke. To pot ni dvoma, današnje priznanje je prišlo v prave roke. O tem ne pričajo samo zgoraj navedena dejstva, temveč tudi to, da priznanje prof. Stuhlpfarrerju prihaja iz rok tistih, katerim je namenil zajeten del svojega strokovnega opusa ter prizadevanj za razumevanje med sobivajočima skupnostma na Koroškem. Tega se njegovi prijatelji in sodelavci iskreno veselimo.

Čestitam!